

...לכו לעבוד פרזיטיות!...

כיצד קורה שדווקא נשים, יהודיות כערביות, הן הקורבן הנגיש והזמין להיווצרות מעגל עוני חדש

בילי מוסקונה-לרמן

ריח דפים טרי עולה מהמח"ק האחרון של שדולת הנשים, שנחת כרגע על שולחני חני ארוז בנייר כריכה ורוד, אבל כותרתו המהבבת באור תיות שחורות: "שכרם הממוצע של העובדים אצל קבלני כוח אדם בישראל הוא 60% משכרם הממוצע של עובדים שכירים. עובדים אלה, שמר"ביתן נשים, משתכרים שכר שאינו מאפשר מחיה בכבוד". עוד אומר הדוח, כי 19% מנשים אלו הוטרו מניית, ושהנשים המועסקות בדרך זו

מתקיימות כך למשך זמן ממוצע גבוה פי שניים מהגברים (26 חודשים לנשים לעומת 13 חודשים לגברים).

איך קורה שדווקא נשים, יהודיות כערביות, הן הקורבן הנגיש והזמין להיווצרות מעגל עוני חדש, אף שהן מקודדות הפעם תחת הכותרת "נשים עובדות"? התשובה לשאלה הזאת ברורה, אלא שלעיתים היא קצת נסתרת מן העין. מה שלא נסתר בכלל וגלוי לכל הם המשפטים של ביבי נתניהו, שר האוצר בעל הלב הרך והחומל, שבלי שום בעיה הישיר מבט מהל"שכה המהודרת לאוהל הקרוע בתחתית רחבת הכנסת ואמר "לכו לעבוד, פרזיטיות". המשפט הזה נצרב בתודעה הציבורית והצליח להעניק לחבורת הנשים שישנו בשקי שינה על המד"רכה דימוי של עלוקות עלובות ונצלניות שחוטאות לחברה

זוממים לפרק את בית הדין לעבודה ומאותתים לו שעוד כמה פסיקות לטובת העובדים והוא נעלם מהמפה, ואיך עובדי חברות כוח האדם הם, למעשה, חלק מתעשייה שמגלגלת מיליארדים, והמדינה, בסופו של דבר, היא הסרטור העיקרי שלה?

ברברה ארנרייך, פעילה חברתית, פמיניסטית ועיתונאית אמריקאית, החליטה להתחקות אחר המהפכה החברתית שהנהיג ביל קלינטון, המהפכה שכונתה "מרווחה לעבודה", ואילצה את מקבלי קצבאות הרווחה להתפרנס בכוחות עצמם בשוק העבודה. ארנרייך יצאה לשוק כדי לבדוק איך אפשר לחיות משבעה דולר לשעה. היא עוזבת את ביתה הנוח ואת משכורתה הטובה ויורדת לרחוב, לעבוד בניקיון, בסיעוד, למלצר ולהתפרנס כזבנית, לאכול כל ערב לחמנייה ונקניקיה, לישון בקרון ולשרוד, פשוטו כמשמעו, את החיים. הספר הזה, כמו שכתבו בהקדמה המצוינת יוסי דהאן ויהודה שנהב, הוא אגרוף בבטן, בפרצוף, אגרוף איפה שלא תרצו, והגזירה החריפה שלו שנוגעת בנו היא שבישראל יש פרולטריון ענק של "פרזיטים" ו"בטלנים", שכולם "עניים עובדים" נטולי זכויות בסיסיות, רובם הגדול נשים, יהודיות וערביות, ששור"דות במאמץ עצום את היוםיום – ובמעשה קסמים וירטואוזי מקומי תקשורתי ישראלי מופלא, בין פרסומת אחת לשנייה, בין תוכנית בידור לבין טלנובלה ופיגוע, וגדר והתנחלויות – הופכים מול עינינו אט"אט לרחוקים, לסמויים, לבלתי נשמי עים ולבלתי נראים.

הנחותה היא חברת מערכת "מעריב"

בשני פרמטרים מהותיים: גם לא מצליחות למצוא גבר, גם לא יוצאות לעבודה".

אבל בואו נשאל מה קורה כשויקי קנפו כן יוצאת לעבודה. מה היחס, אליבא דביבי, בין המושג "פרזיט" לבין המושג "קו העוני" (מה זה בכלל קו העוני)? למה כשהיא כן מוצאת עבר"דה היא שוב מידרדרת במדרון, והמדרון, במיוחד היום, נמוך כל כך שבסופו אין לחם?

ולהלן הפרדוקס: קנפו הפרזיטית הייתה אישה ענייה, וקנפו העובדת גם היא אישה ענייה. השאלה הזאת מובילה לעוד שאלה עקרונית: האם עדיף לעבוד ולהיות עני, או לא לעבוד וגם להיות עני? כי ההיגיון הפשוט אומר שעובד שלא מצליח לפרנס את עצמו לא שווה כלום. למעגל החדש הזה של נשים עובדות עניות, בדיוק למעגל הזה, מתייחס המחקר החדש של שדולת הנשים, שכותרתו הלא-מקרית היא "עובדות זמניות-קבועות". בין גלובליזציה לישראליות.

למה ישראליות? מספיק לראות איך שלושת העשירונים הנמוכים סוחבים על גבם את הקיצוצים האחרונים ואיך קבלי ני חברות כוח אדם עושים קופה של 5,000 דולר על ראש של עובד זר, ומה שהכי משתלם להם בחיים זה לזרוק אותו לרחוב ברגע שהוא מגיע לארץ, ולקבל רישיון על ראש חדש, ואיך איך-איך קפיטלים בנוסח חברת טבע משוחררים מלשלם מסים תחת שיפוי זה או אחר, ואיך כל משרד ממשלתי מתק"שר עם חמש חברות כוח אדם לפחות, כדי שהעובדים לא יוכ"לו להתארגן, ואיך אנשי מפתח בממשלה, מיד עם סיום תפקידם, מועסקים על ידי הקפיטלים הגדולים, ואיך, למשל, הצעת חוק חדשה של רוחמה אברהם נגד התארגנות שביתה שוללת ומפירה זכויות אדם בסיסיות שהושגו במאמץ, ואיך

שוויון בהעדר איכות חיים

איכות החיים גרועה לכולם. אחת הבעיות המשותפות לכולם, יהודים כערבים, היא חוסר נגישות

ד"ר אנה איסקובה

בדרך כלל, לחברה במדינה כלשהי יש בעיה עיקרית אחת ועוד כמה בעיות משניות. אצלנו כמות הבעיות היא כזו שלא ניתן להחליט איזו מהן היא העיקרית. אפשר רק למנות אותן: בין יהודים לערבים (בהם גם בדואים, דרוזים ולא-יהודים אחרים); בין יהודים לבין עצמם – בין עולים לוותיקים, בין דתיים לחילונים, בין דתיים ממין אחר, בין ימין לשמאל, בין עניים לעשירים, בין משכילים לבורים, ועוד כהנה וכהנה.

בעיות קוטביות אלה – דת מול דת, עם מול עם אחר, עדה מול עדה אחרת או שכבה חברתית מול שכבה חברתית אחרת – נקראות בעיות בינאריות. הן אינן פתירות, אפשר רק לגשר בין הצדדים.

יש דרכים רבות לגישור, אך כולן מובילות למעשה אל אותה נקודה – אל מכנה משותף כלשהו. בזה אנו עוסקים בלי הרף, אבל מעט מדי ניסו לדבר על מכנה משותף, לא לשתי קבוצות אלא לכל הקבוצות גם יחד.

לכולם כיום לא טוב: לערבים וליהודים, לדתיים ולחילונים, לעולים ולוותיקים, למשכילים ולחסרי ההשכלה, לעניים ואפילו לעשירים. איכות החיים של כולם היא גרועה, וכך, באופן פרדוקסלי, אנו יכולים להצביע על מכנה משותף ראשון שעליו אפשר להסכים.

את נקודת ההסכמה הזאת ננסה לפתח. מה בדיוק לא טוב

הסעיף הזה עצמו יהיה הבא בתור. נדמה לכם שזו מטרה שאיננה ניתנת להשגה? אתם טועים. בדרך זו הלכה קנדה. רק לפני ארבעים שנה, בשנות השישים, נראתה קנדה כאילו היא בדרך לפירוק וזקוקה לכונס נכסים, ואילו בשנת 2002 היא הוכרה כמדינה שאיכות החיים בה היא הגבוהה בעולם.

כדאי, אם כן, לנסות. כדאי להכריז על נגישות כעל יעד לאר"מי ולגבש תוכנית ספציפית, שאותה יחויבו לבצע משרדי הממשלה ומוסדות מוניציפליים, קרנות ציבוריות ומוסדות ציבור, וגם יזמים פרטיים. אין לי ספק כי לא תעבור שנה והשינויים כבר יורגשו. אם נתחיל להתארגן ולבנות מערכת ציבורית שלמה שתיצור נגישות, התנופה תימשך. קנדה התחיי"לה מהשלב הראשון הזה, וכיום היא כבר עברה אל השלב השלישי. השלב השני היה שוויון הזדמנויות, וכעת הדגל החב"רתי הוא רבגוניות, או רב-תרבותיות.

בשיחותיי הרבות עם פעילים חברתיים בקנדה למדתי, שהמשתתף לכל עם שרוצה באיכות חיים טובה הוא המסגרת בלבד. התכנים שבתוך המסגרת הם תמיד מקומיים ומיוחדים. עלינו לזכור שרפורמה נוסח קנדה לא תעזור לנו. אנו זקוקים לרפורמה נוסח ישראל. אני מציעה שייפתח דיון על בעיות של נגישות בקרב כל הקבוצות השונות בישראל, ובין קבוצה לקבוצה. רק כך נוכל להבין מה פגום בתחום זה בחברתנו ומה דורש תיקון, לעת עתה רק בנושא אחד – נגישות. אחר כך יבוא תורן של בעיות אחרות. בינתיים נתנסה בהתמודדות עם בעיה שרק כולנו יחד, ולא מגזר בודד בתוכנו, מסוגלים לפתור אותה.

הנחותה היא עורכת מוסף סוף השבוע של העיתון "נובסטי" בשפה הרוסית